

Poznań, 16 sierpnia 2022 roku

Szanowny Pan Dyrektor
dr hab. Grzegorz Marzec, prof. IBL PAN
Instytut Badań Literackich
Polskiej Akademii Nauk w Warszawie

Szanowny Panie Dyrektorze!

„I dzwoni cicha dusza muzyczna...”
Juliusz Słowacki, *Anioł ognisty – mój anioł lewy*

Spółeczność Wydziału Filologii Polskiej i Klasycznej Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu z głębokim smutkiem przyjęła wiadomość o śmierci w dniu 13 sierpnia bieżącego roku Pani Profesor Aliny Kowalczykowej – wielkiej uczzonej i kobiety zaangażowanej w troskę o sprawy życia społecznego naszego kraju. Była autorytetem nie tylko w świecie badaczy i miłośników literatury polskiej, europejskiej i światowej, ale także – od wielu dekad – w sferze życia kulturalnego, spraw publicznych, polskiej tradycji i współczesności.

Związana z Instytutem Badań Literackich Polskiej Akademii Nauk, a przez pewien czas także z Wyższą Szkołą Pedagogiczną w Kielcach oraz z Uniwersytetem Łódzkim, prowadziła swoje rozległe, wielowątkowe badania nad historią literatury polskiej XIX i XX wieku, przede wszystkim zaś nad spuścizną polskiego romantyzmu oraz nad twórczością poetów dwudziestolecia międzywojennego. Przez wiele lat była bardzo zaangażowana w działalność znanych i zasłużonych instytucji społeczno-kulturalnych – Towarzystwa Popierania i Krzewienia Nauk oraz Polskiego PEN Clubu. Tu widać najważniejszy rys aktywności Pani Profesor – zawsze dążyła do tego, aby praca naukowa przekładała się na działania dla jak najszerszego ogółu. Gdy więc u

początku swojej kariery zawodowej zajmowała się poezją międzywojenną, szczególnie zaś Antoniego Słonimskiego, podejmowała się krytycznych edycji utworów wielkich poetów tego czasu, czyli wspomnianego Słonimskiego i Juliana Tuwima, a także pisała i opracowywała książki na ten temat skierowane do szerszego grona odbiorców. Gdy później poświęciła się badaniom nad polskim romantyzmem, a szczególnie nad romantycznym szaleństwem oraz nad polskimi i europejskimi manifestami i programami z tamtej epoki, czy nad biografią i twórczością Juliusza Słowackiego, otóż i wtedy nieustrudzenie pracowała nad edycjami dramatów i poematu tego ostatniego, nad popularyzacją wiedzy o dziewiętnastowiecznych szaleńcach, o romantycznym pejzażu, czy o dziejach Warszawy w tamtej epoce. Szczególne miejsce w jej dorobku, ale i w sferze pasji i fascynacji zajmował autor *Beniowskiego*, który pod piórem Profesor Kowalczykowej był człowiekiem z krwi i kości, Polakiem głęboko przywiązany do tradycji wielonarodowej Rzeczypospolitej, wyrafinowanym artystą słowa, wybitnym dramaturgiem, przenikliwym myślicielem. Nie można też nie przywołać wielkiego dokonania Pani Profesor i Jej gdańskiego przyjaciela Profesora Józefa Bachorza, czyli redakcji naukowej niezwykle cennego kompendium, jakim był i nadal jest *Słownik literatury polskiej XIX wieku*.

Innymi przejawem oddawania przez Profesor Alinę Kowalczykową swych umiejętności i energii na użytek publiczny były pisane przez nią w latach 90. programy nauczania literatury polskiej dla szkół ponadpodstawowych, a szczególnie nowocześnie pomyślane podręczniki z romantyzmu i dwudziestolecia międzywojennego.

Z myślą o humanistach i w ogóle Polakach pisała o olbrzymiej roli tradycji – przede wszystkim romantycznej – w życiu i działalności politycznej Józefa Piłsudskiego, a także o idei i doświadczeniu niepodległości w twórczości Stefana Żeromskiego. I tu znów akcent społeczny, akt działania na rzecz zbiorowości, czyli opieka Pani Profesor nad losem miejsc związanych z autorem *Popiołów*, szczególnie zaś troska o konstancińską willę pisarza, która także dzięki Niej znalazła się pod opieką

Fundacji na rzecz Utrzymania Spuścizny po Stefanie Żeromskim.

Badaczki i badacze z Wydziału Filologii Polskiej i Klasycznej Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, szczególnie zaś badacze romantyzmu, literatury całego dziewiętnastego stulecia i międzywojnia z wdzięcznością wspominają liczne wizyty Profesor Aliny Kowalczykowej zarówno na organizowanych tutaj konferencjach i seminariach naukowych, jak i w związku z procedurami awansowymi kilku z nich. Mamy w pamięci Jej żywy umysł, rzutkość, skłonność do żartu, jasne spojrzenie, pogodę ducha w obliczu trudności, dystans do samej siebie.

Na ręce Pana Dyrektora Instytutu Badań Literackich Polskiej Akademii Nauk, z którym Pani Profesor Alina Kowalczykowa była związana przez całe swoje życie, nie tylko zawodowe, składam kondolencje, a wyrazem świadomości wielkiej straty, jaką wszyscy ponosimy, niech będą słowa poety, który był Pani Profesor najbliższy, niech wybrzmi jeden wers z wiersza *Anioł ognisty – mój anioł lewy* Juliusza Słowackiego: „I dzwoni cicha dusza muzyczna”. Niech ten cichy, piękny dźwięk nie milknie...

DZIEKAN
Wydziału Filologii Polskiej i Klasycznej

prof. dr hab. Tomasz Mizerkiewicz